

Bijlage C2: Onbenut arbeidspotentieel

Samenvatting (conclusies)

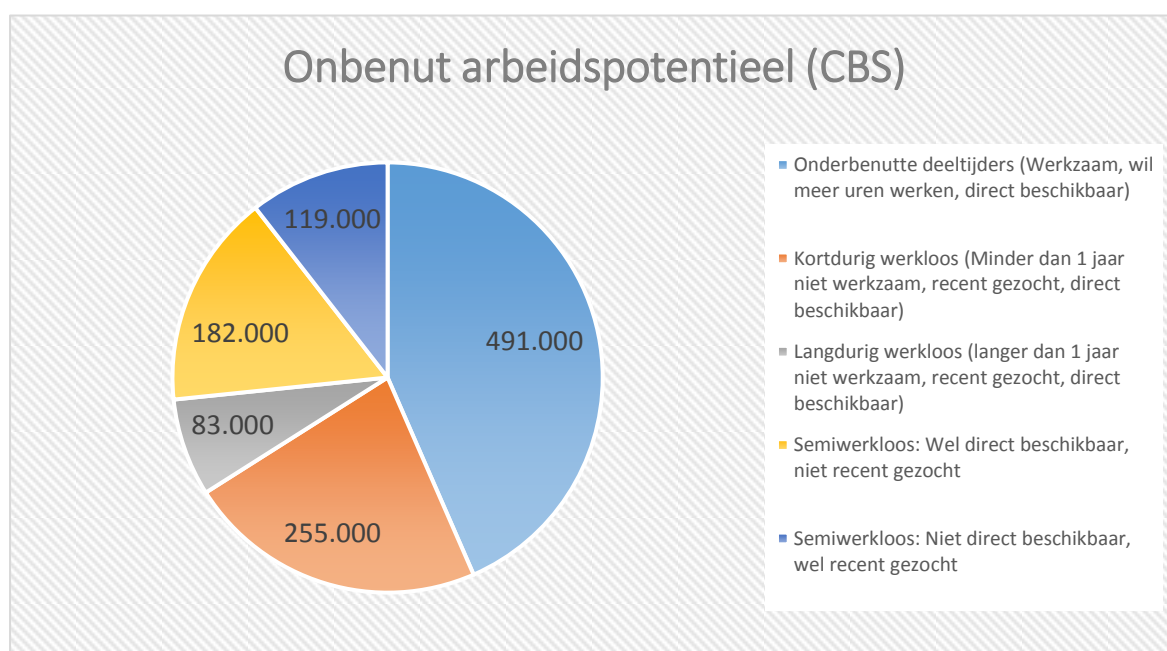
Op basis van onderstaande analyses kunnen enkele conclusies worden getrokken over het potentieel voor extra arbeidsaanbod in Nederland:

- Het onbenut arbeidspotentieel van 1,1 miljoen is géén extra groep die nu nog langs de kant staat en/of een groep die nu in zijn geheel zou kunnen toetreden tot de arbeidsmarkt.
- We kunnen wél concluderen dat er 265 duizend mensen ongewild langs de kant staan, en dat er 491 duizend deeltijders zijn die meer uren willen werken.
- Aanvullend zijn er verschillende groepen die mogelijk (meer) zouden kunnen werken, maar zelf niet aangeven dat te willen, waaronder een groep van nog 4 miljoen deeltijders.
- Een aanzienlijke groep uitkeringsgerechtigden geeft zelf aan tot de niet-beroepsbevolking te horen, waarbij ziekte/arbeidsongeschiktheid een veelgenoemde reden is. Hier bestaat een kloof tussen de uitkeringsstatus die aan mensen is toegewezen, die veronderstelt dat zij aan het werk kunnen, en de manier waarop veel mensen hun eigen positie ervaren.
- De participatie in Nederland is al zeer hoog, en de krappe arbeidsmarkt heeft de participatie de afgelopen jaren verder opgedreven. Het arbeidsaanbod in gemiddeld aantal gewerkte uren per week is in internationaal opzicht juist laag in Nederland.
- Zowel voor de participatie als het gemiddeld aantal gewerkte uren per week lopen de cijfers uiteen tussen verschillende groepen.
 - Die zijn lager voor mensen met een lager opleidingsniveau, dan voor mensen met een hoog opleidingsniveau, lager voor jongeren en ouderen dan voor de leeftijdsgroep 25-55, lager voor vrouwen dan voor mannen, en lager voor mensen met een migratieachtergrond dan voor mensen met een Nederlandse achtergrond.
 - Er ligt nog potentieel voor een hoger arbeidsaanbod in het verminderen van deze ongelijkheden.

Achterliggende analyse: over het onbenut potentieel

Het CBS stelt volgens internationaal gehanteerde statistische conventies vast wat het *onbenut arbeidspotentieel* is. Het gaat om de volgende groepen, bij elkaar opgeteld 1,1 miljoen mensen:

- 491 duizend onderbenutte deeltijders.
- 338 duizend werklozen.
- 301 duizend semiwerklozen.¹²

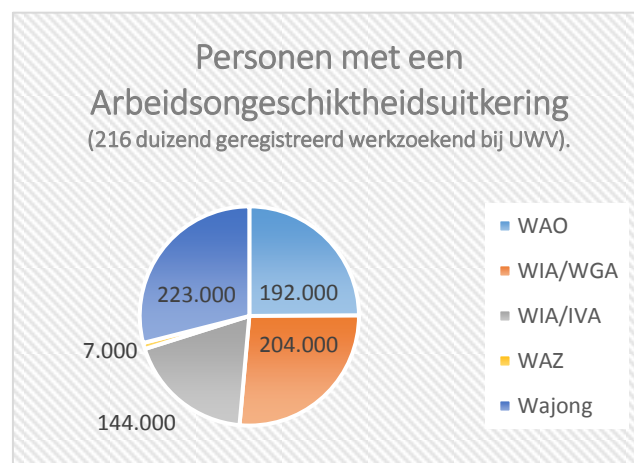
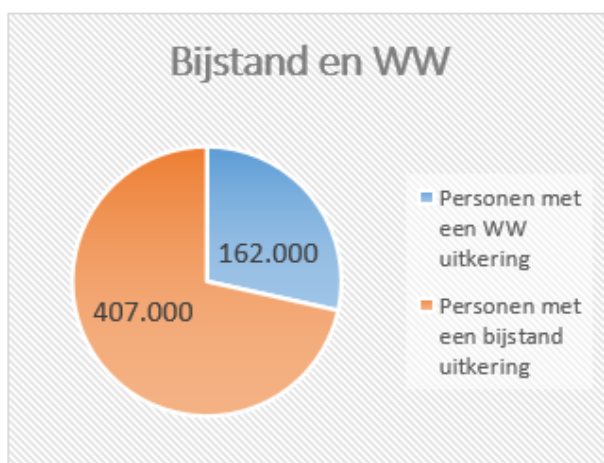

¹² Iemand geldt als werkloos wanneer diegenen geen betaald werk heeft, maar wel beschikbaar voor is én recent naar werk heeft gezocht. Als iemand niet direct beschikbaar is, of niet recent gezocht heeft geldt diegene als semiwerkloos. Een onderbenutte deeltijder heeft wel betaald werk, maar geeft aan meer uren te willen werken en daar direct beschikbaar voor te zijn.

Er zijn ook groepen uitkeringsgerechtigden die mogelijk (meer) zouden kunnen werken. Er waren in maart 2022¹⁴:

- 162 duizend mensen met een WW-uitkering
- 407 duizend mensen met een bijstandsuitkering.

Daarnaast waren er in september 2021 759 duizend mensen met verschillende soorten arbeidsongeschiktheidsuitkeringen. Een aanzienlijk deel van deze groep kan niet werken. Op dit moment ontvangen 216 duizend mensen in de WIA/WAO of Wajong dienstverlening via UWV of gemeenten¹⁵. Het ligt voor de hand dat dit de subgroep is van mensen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering van wie arbeidsaanbod kan worden verwacht.

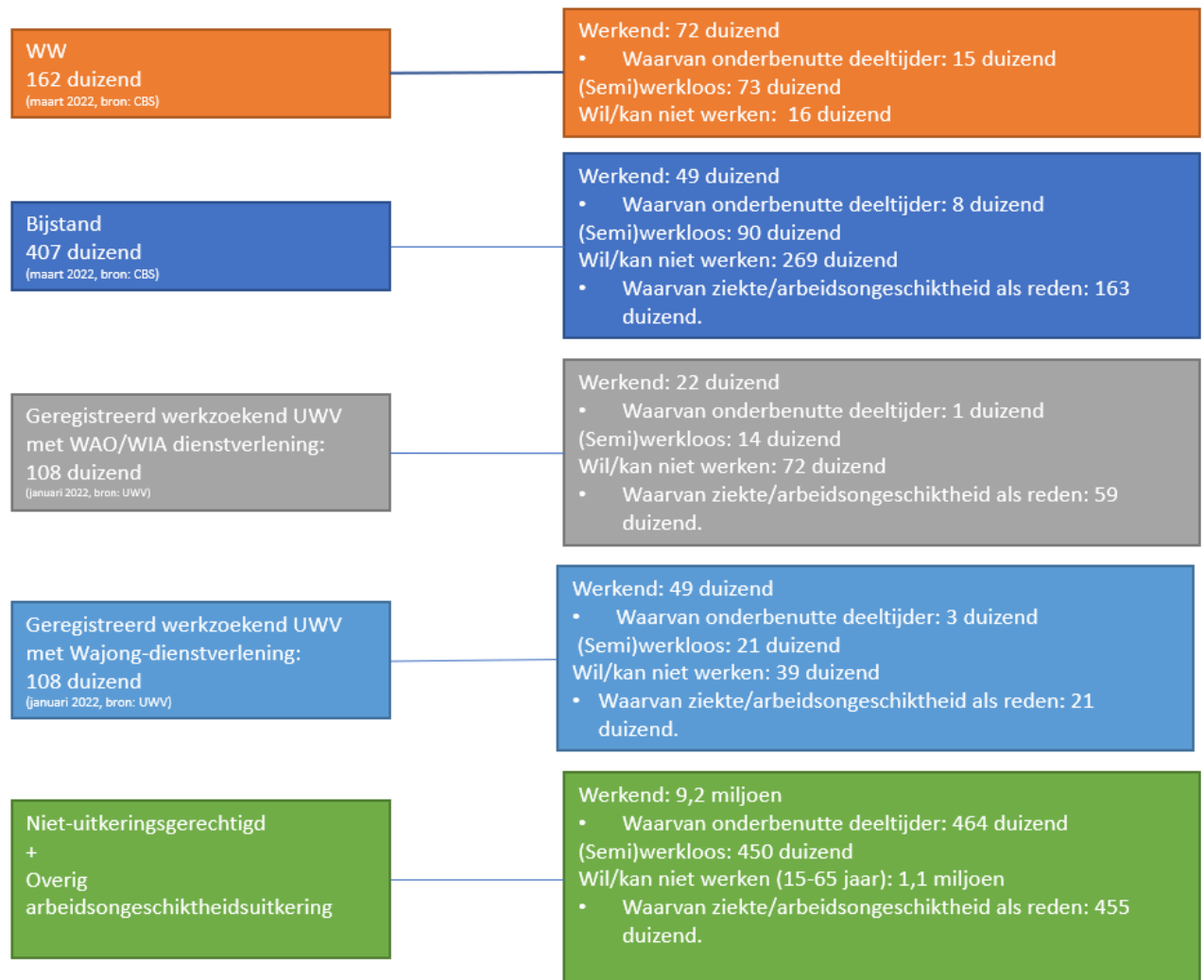
Er is beperkte overlap tussen de groepen onbenut arbeidspotentieel van CBS en de groepen uitkeringsgerechtigden. Ruim 70% van de mensen in het onbenut arbeidspotentieel is niet uitkeringsgerechtigd. Tegelijkertijd geldt dat minder dan 30% van de mensen die op basis van hun uitkeringsstatus door het UWV als werkzoekend worden aangemerkt tot het onbenut arbeidspotentieel van CBS behoort. Op basis van gezamenlijk onderzoek van CBS en UWV kunnen we een inschatting maken van hoe beide groepen zich tot elkaar verhouden (zie onderstaande figuur).¹⁶

¹³ Bron: [StatLine - Arbeidsdeelname; kerncijfers seizoengecorrigeerd \(cbs.nl\)](#).

¹⁴ Bron: [StatLine - Personen met een uitkering; uitkeringsontvangers per uitkeringssoort \(cbs.nl\)](#)

¹⁵ [Dashboard Geregistreeerde Werkzoekenden UWV](#)

¹⁶ [Samenstelling onbenut arbeidspotentieel \(werk.nl\)](#). De figuur is gebaseerd op de aanname dat de verdeling tussen arbeidsmarktposities binnen groepen uitkeringsontvangers stabiel is gebleven sinds 2020. De gepresenteerde cijfers zijn daarom met enige onzekerheid omgeven, en bedoeld om een globaal beeld te geven.

Wie kan er nog werken?

Aanvullend aan de bovenstaande figuren, kunnen we verder kijken naar data uit de enquête beroepsbevolking, om zicht te krijgen op wie er mogelijk nog zou kunnen werken. Daarbij helpt het om breder te kijken dan het officiële onbenut arbeidspotentieel, dat door de krapte al sterk is afgenomen (van ruim 2 miljoen in 2015 tot 1,1 miljoen nu). Dit toont het dynamische karakter ervan. Doordat er voortdurend in- en uitstroom plaatsvindt tussen verschillende arbeidsmarktposities, is het niet reëel om te verwachten dat het onbenut arbeidspotentieel naar nul zal gaan. Tegelijkertijd zijn er ook buiten het officiële onbenut arbeidspotentieel groepen die momenteel niet werken.

Er zijn zes groepen waar we naar kunnen kijken voor een groter arbeidsaanbod:

1. Er werken 4,5 miljoen mensen in deeltijd.
 - Onder hen zijn 491 duizend mensen die aangeven meer te willen werken en daar direct beschikbaar voor te zijn.
 - De totale groep deeltijdwerkenden bestaat uit 3,1 miljoen vrouwen en 1,4 miljoen mannen.
 - De gemiddelde arbeidsduur per week van alle werkenden samen is 32,1 uur.
2. Er zijn 265 duizend mensen die onvrijwillig langs de kant staan.
 - Het gaat om 83 duizend mensen die langdurig werkloos zijn (>1 jaar) en om 182 duizend mensen die wel beschikbaar zijn voor werk, maar niet recent hebben gezocht.
3. Er zijn 254 duizend mensen in de leeftijdsgroep 15-65 die geen betaald werk doen vanwege de zorg voor hun gezin en/of huishouden.
 - Het gaat om 234 duizend vrouwen en 20 duizend mannen.

4. Er zijn 135 duizend vroegtijdig gepensioneerden in de leeftijdsgroep 15-65, waarvan 133 duizend in de leeftijdsgroep 55-65.
5. Er zijn 701 duizend mensen in de leeftijdsgroep 15-65 die zichzelf zien als arbeidsongeschikt, of te ziek om te kunnen werken.
 - Dit is een groep van mensen die vaak niet zomaar kunnen toetreden tot werk. Het potentieel ligt dus niet direct in het aanspreken van deze mensen. Hun aantal toont wel dat er een uitdaging ligt voor de maatschappij als geheel om werk meer af te stemmen op de fysieke en mentale behoeften van mensen, zodat meer mensen in goede gezondheid kunnen blijven werken.
6. Er zijn 75 duizend mensen van 15-65 jaar die aangeven niet te willen/kunnen werken om 'overige redenen'.

Van deze groepen behoren alleen de 491 duizend 'onderbenutte' deeltijders onder kopje 1, en de mensen onder kopje 2 tot het 'onbenut arbeidspotentieel' zoals het officieel door CBS gedefinieerd wordt. De andere groepen geven aan niet te willen of kunnen werken. Na deze uitsplitsing blijven er nog enkele groepen niet-werkenden over, waarvan we geen extra arbeidsaanbod verwachten.

7. Er zijn 374 duizend mensen die met een vorm van frictiewerkloosheid te maken hebben.
 - 255 duizend mensen zijn kortdurend werkloos (<1 jaar).¹⁷
 - 119 duizend mensen hebben wel recent naar werk gezocht, maar zijn niet direct beschikbaar. Zij willen in de nabije toekomst gaan werken, en oriënteren zich alvast op de arbeidsmarkt. Er is geen indicatie dat zij, zodra zij toetreden, grote moeite zullen hebben om aan werk te komen.¹⁸
8. Er zijn 1,5 miljoen mensen van 65-75 jaar die aangeven niet te willen werken vanwege vut/pensioen/hoge leeftijd.
 - Zij zijn de pensioengerechtigde leeftijd gepasseerd (of zeer dicht genaderd).
9. Er zijn 356 duizend mensen die aangeven niet te willen werken vanwege opleiding/studie.
 - De uitdagingen van een krappere arbeidsmarkt vragen om een goed opgeleide beroepsbevolking.

Groepen 1 t/m 9 zijn unieke, niet overlappende groepen. Samen vormen ze een totaaloverzicht van mensen die niet (voltijd) werken. Dit overzicht is gebaseerd op redenen die mensen zelf geven om niet te werken. Aanvullend kan er worden gekeken naar de uitkeringsstatus van verschillende groepen.

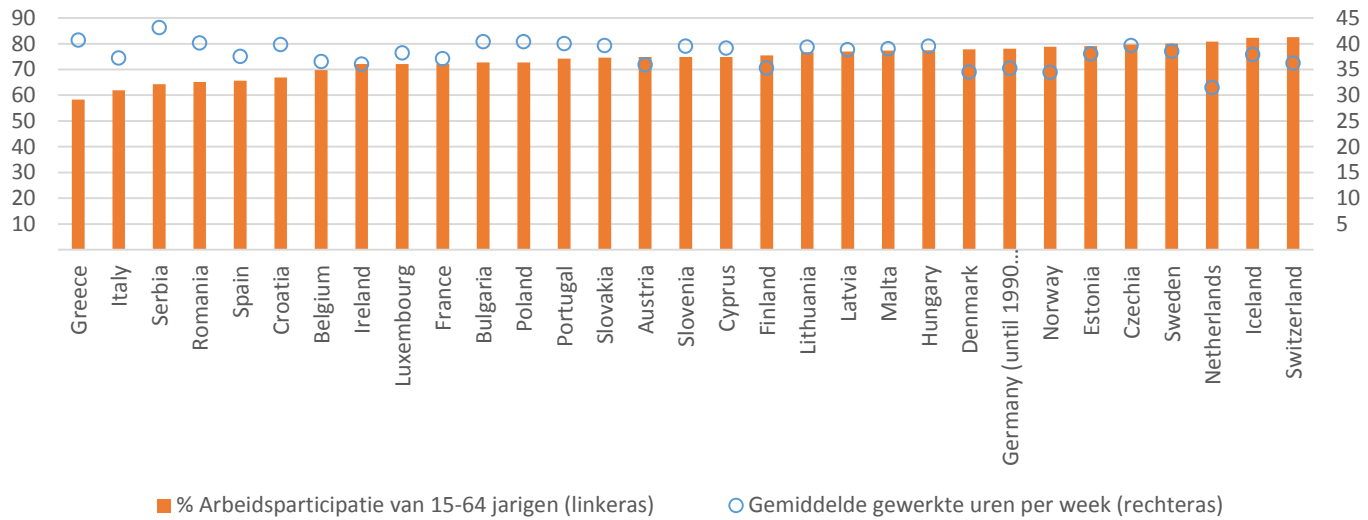
Arbeidsparticipatie en aandeel deeltijdwerkenden

Een vergelijking in Europees perspectief toont dat Nederland een van de hoogste niveaus van arbeidsparticipatie heeft. Daar staat tegenover dat het aantal gewerkte uren per week juist het laagst is van alle vergeleken landen. Binnen Nederland bestaan er tussen verschillende groepen aanzienlijke verschillen in arbeidsparticipatie en aandeel deeltijdwerkenden. Dit is te zien in onderstaande figuren.

¹⁷ Hoewel dit overwegend om frictiewerkloosheid gaat zal een (klein) deel van deze groep niet binnen een jaar werk vinden, en dus op een gegeven moment bij de groep 'onvrijwillig langs de kant' gaan horen.

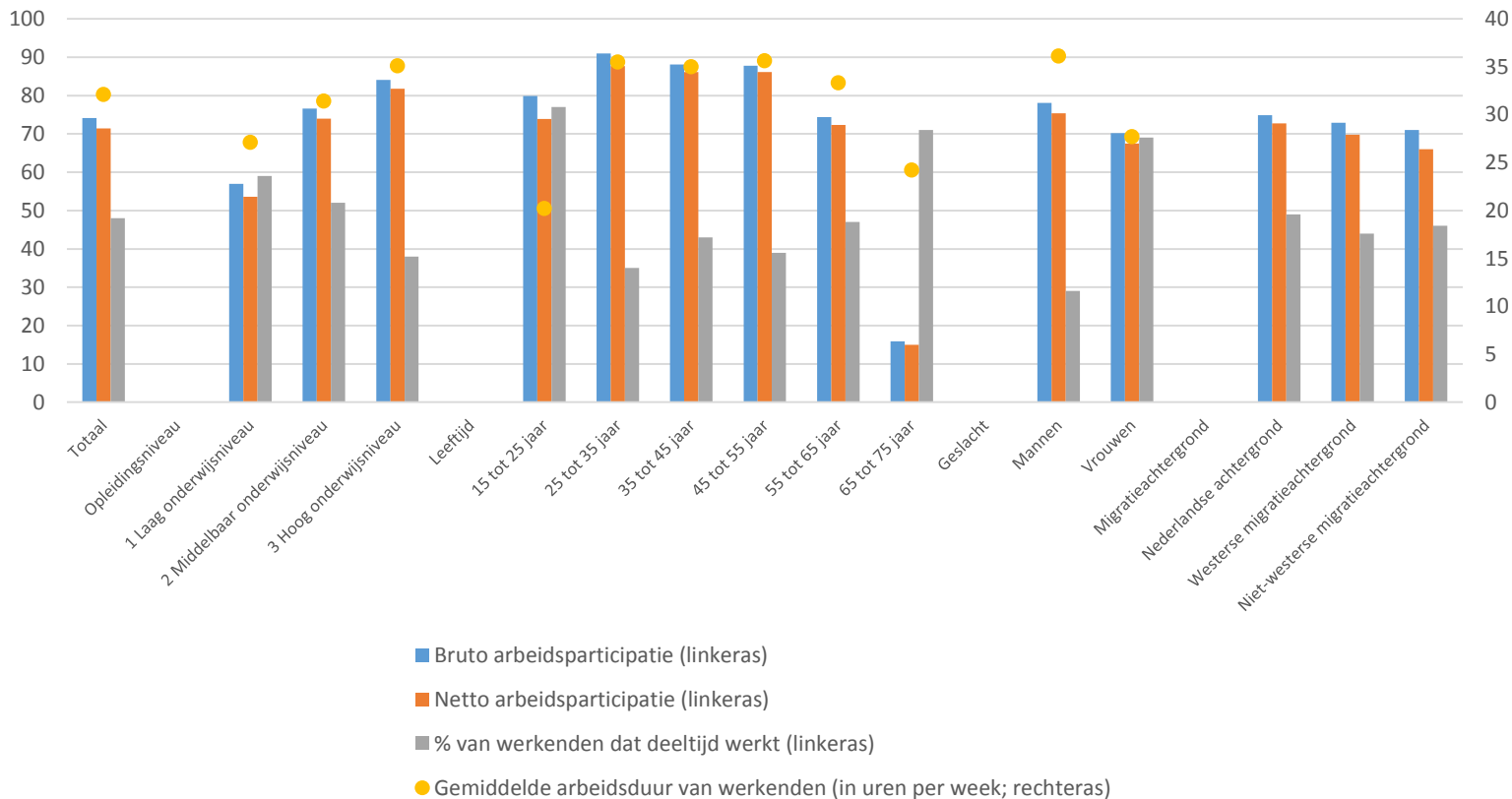
¹⁸ Een deel van deze groep zal onvrijwillig langs de kant staan. Tegelijkertijd zal er bij een deel van de groep semiwerklozen die niet gezocht heeft sprake zijn van frictiewerkloosheid. Op basis van de inschatting dat de meerderheid van de groep die niet beschikbaar is met frictiewerkloosheid te maken heeft, en de meerderheid van de groep die niet gezocht heeft onvrijwillig langs de kant staat, is gekozen hen als geheel zo te classificeren.

Europese vergelijking arbeidsparticipatie en gewerkte uren

19
20

Participatie en deeltijdfactor per groep

¹⁹ Bron: eurostat ([Statistics | Eurostat \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat), [Statistics | Eurostat \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat))

²⁰ Bron: [StatLine - Arbeidsdeelname; kerncijfers \(cbs.nl\)](https://statline.cbs.nl), [StatLine - Arbeidsdeelname; migratieachtergrond \(cbs.nl\)](https://statline.cbs.nl), [StatLine - Werkzame beroepsbevolking; arbeidsduur \(cbs.nl\)](https://statline.cbs.nl).

De netto arbeidsparticipatie drukt uit hoeveel procent van de totale bevolking van 15-75 jaar betaald werk heeft. De bruto arbeidsparticipatie kijkt naar het percentage van de totale bevolking dat actief beschikbaar is voor werk, en kijkt dus naar het aandeel werkenden én werklozen in de totale bevolking van 15-75 jaar.

De netto arbeidsparticipatie drukt uit hoeveel procent van de totale bevolking van 15-75 jaar betaald werk heeft. De bruto arbeidsparticipatie kijkt naar het percentage van de totale bevolking dat actief beschikbaar is voor werk, en kijkt dus naar het aandeel werkenden én werklozen in de totale bevolking van 15-75 jaar.